

Namslaksen 2013

Rapport nr 3 – 2013

Foto: Ragnar Holm

Redaktør: Fiskeforvalter Anton Rikstad

Forord

Dette er trettende utgaven av “Namslaksen”. Rapporten er tenkt som en årsrapport fra Namsenvassdraget, og målgruppen er grunneiere, vallsammenslutninger, kommuner og fiskere. Som tidligere rapporteres fangster i elv og sjø, fiskeoppgangen i laksetrappene, overvåking av rømt oppdrettslaks og resultater fra fiskeundersøkelser i Namsenvassdraget.

Takk til følgende for bidrag til «Namslaksen 2013»:

- Karina Moe og Tor Næsje, Norsk Institutt for naturforskning (NINA)
- Ragnar Holm, Namsenvassdragets grunneierforening (NVGF)
- Tone Løvold, Kunnskapssenter for laks og vannmiljø (KLV)
- Frode Staldvik, KLV
- Kjersti Hanssen, Statens Naturoppsyn
- Eystein Fiskum og Hallstein Tødås, Høylandet kommune

Takk til fiskere og grunneiere for innsamling av skjellprøver av laks. Videre takk til personalet på Nedre Fiskumfoss kraftverk for registrering av fiskeoppgangen i Nedre Fiskumfoss og til Kunnskapssenter for laks og vannmiljø og Øystein Ove Solum for registrering av fiskeoppgangen i Tømmeråsfossen. Miljødirektoratet har finansiert overvåking av lakseoppgangen i Tømmeråsfossen. Skandinavisk Naturovervåking har finansiert videoovervåkingen i Formofossen.

Denne rapporten er redigert av undertegnede.

Steinkjer, desember 2013.

Anton Olaf Rikstad
fiskeforvalter

Foto: Ragnar Holm

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
miljøvern avdelingen

R A P P O R T

Nr 3 - 2013

TITTEL

DATO:

Namslaksen 2013

des. 2013

FORFATTER

ANT. SIDER:

Anton Rikstad

20

AVDELING/ENHET

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag,
Miljøvern avdelingen

ANSV. SIGN:

Ari

EKSTRAKT

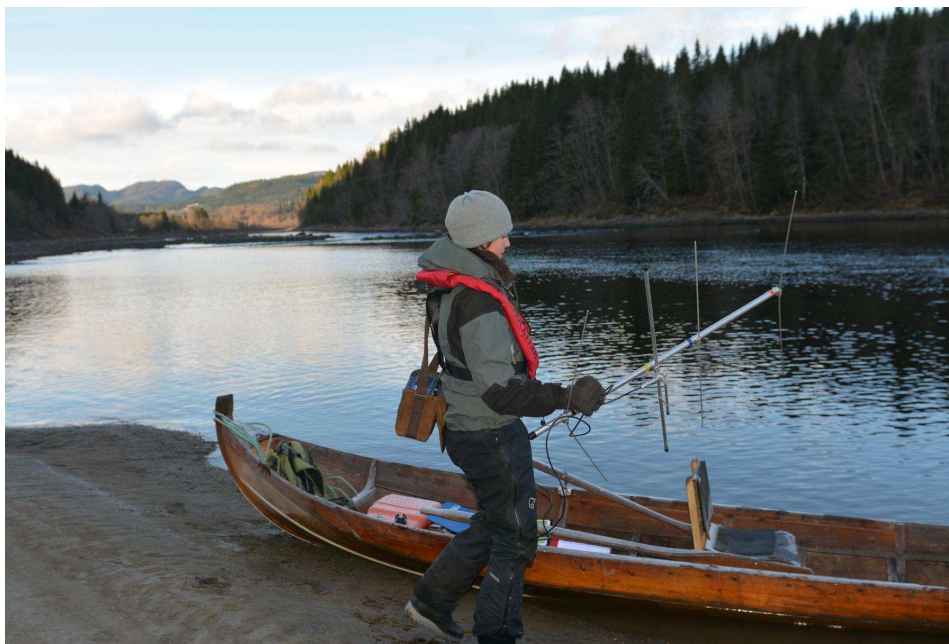
Rapporten gir oversikt over fiskefangster i Namsenvassdraget, fangstene på kilenot i Namdalen, oppgang i laksetrappene, andel rømt oppdrettslaks i overvåkingsfiske mm. I tillegg har Norsk Institutt for naturforskning (NINA) gitt foreløpige resultater fra lakseundersøkelser i Namsen.

S T I K K O R D

Laks, Salmo salar, kilenotfiske,
andel oppdrettslaks, lakselus,
sportsfiske

Sammendrag

- 6775 laks (5713) og 1329 sjøaure (880) ble tatt på stang i Namsenvassdraget i 2013 (tallene for 2012 i parentes)
- dette veide til sammen ca 18 tonn (23 tonn i 2012)
- 259 laks (510 kg) og 178 sjøaure ble gjenutsatt (fang- og slepp-fiske)
- 4% av oppfisket laks (i antall) ble gjenutsatt (2 kg i snittvekt)
- 557 storlaks (over 7 kg) ble fanget i 2013 (600 færre enn i 2012)
- det ble fanget 1232 mellomlaks (3-7 kg) , 450 færre enn året før
- årets fangst på vel 4986 smålaks antyder et godt mellomlaksfiske i 2014
- laksens gjennomsnittsvikt i Namsenvassdraget var bare 2,5 kg (4 kg i 2012)
- det ble ikke registrert sjukdomsutbrudd i vassdraget i 2013
- 861 laks og sjøaure gikk opp trappa i Nedre Fiskumfoss (900 fisk i 2012)
- 711 laks vandret opp i laksetrappa i Tømmeråsfossen (620 laks i 2012)
- 31 tonn laks og sjøaure fanget på kilenot i Namdalen (24 tonn i 2012)
- antall kilenotfiskere er de ti siste år redusert fra 101 til 40
- gytemålet for Namsenvassdraget antas nådd også for 2013
- beskatningsraten for Namsen er ca 30% (dvs ca 1/3 av oppgangen blir oppfisket)
- 3 % av utvandrende smolt kom tilbake som gytefisk i Namsen i 2012
- foreløpige tall viser ca 14 % rømt oppdrettslaks i overvåkingsfiske på høsten
- NINA har påvist genetisk innslag fra rømt oppdrettslaks på villaks i Namsen
- Student Karina Moe fra Grong tar hovedfagsoppgave (Master) på laks i Namsen
- fiskereglene for laksefiske i Namsenvassdraget for 2014 blir de samme som for 2013

Karina Moe har peiling på laks

Elvefangst.

Rettighetshavere og fiskere børs-rapporterte ca 17 tonn laks og 1 tonn sjøaure i Namsenvassdraget i 2013. Om lag 500 kg laks er rapportert gjenutsatt, dvs den reelle laksefangsten er ca 16,5 tonn. Dette er ca 5,5 tonn mindre enn året før. I antall var det ca 5000 smålaks, ca 1200 mellomlaks og 550 storlaks. Tabellen under viser fordeling av antall laks og vekter i de ulike vektklassene fra 1993 til og med 2013.

Tab.1. Fordeling av antall laks og vekter i de ulike vektklassene i perioden 1993 – 2012.

Namsenvassdraget- - vektfordeling										
Laks									Sjøaure	
	Under 3 kg	Under 3 kg	3 – 7 kg	3 – 7 kg	Over 7 kg	Over 7 kg	Totalt	Totalt		
År	Antall	Vekt	Antall	Vekt	Antall	Vekt	Antall	Vekt	Antall	Vekt
1993	3800	6792	1626	7933	1341	12936	7159	30072	4774	3192
1994	3174	5654	1215	5442	793	7717	5471	19777	3427	2299
1995	5878	8427	1483	7422	896	8362	8768	25620	4476	3066
1996	2530	3898	1283	6401	1341	13038	5154	23338	2922	1941
1997	4213	7682	1136	5184	637	5878	5986	18744	2954	2349
1998	3800	5949	2293	12139	587	4965	6677	23043	3552	2814
1999	4420	8022	1279	5771	600	5758	6299	19551	3348	3838
2000	6790	11283	3410	16568	1029	9378	11229	37229	5330	4262
2001	4876	9746	3090	15526	1423	12887	9388	38159	3622	3078
2002	3196	4698	1582	8290	713	6695	5491	19682	2888	1897
2003	5734	10107	2237	10250	955	9538	8917	29895	2261	1973
2004	2823	4480	1932	10031	808	7267	5563	21772	2051	1951
2005	7902	12950	1749	8259	1000	9999	10651	31208	2446	2099
2006	3025	4523	1891	9176	589	5520	5505	19219	2915	2613
2007	3224	4247	895	4220	791	7659	4910	16126	1713	1229
2008*	3426	5399	2037	9355	1088	10112	6551	24866	1184	1198
2009*	1883	2973	1012	4870	1275	11825	4170	19668	1201	1120
2010*	4076	6442	1431	6670	911	8429	6418	21541	1217	1274
2011*	2015	3341	1877	8976	768	7105	4660	19422	736	763
2012*	2879	4497	1679	7783	1155	10442	5713	22722	880	895
2013*	4986	5892	1232	5812	557	5075	6775	16779	1329	1084

*Fangster inkl. utsatt fisk

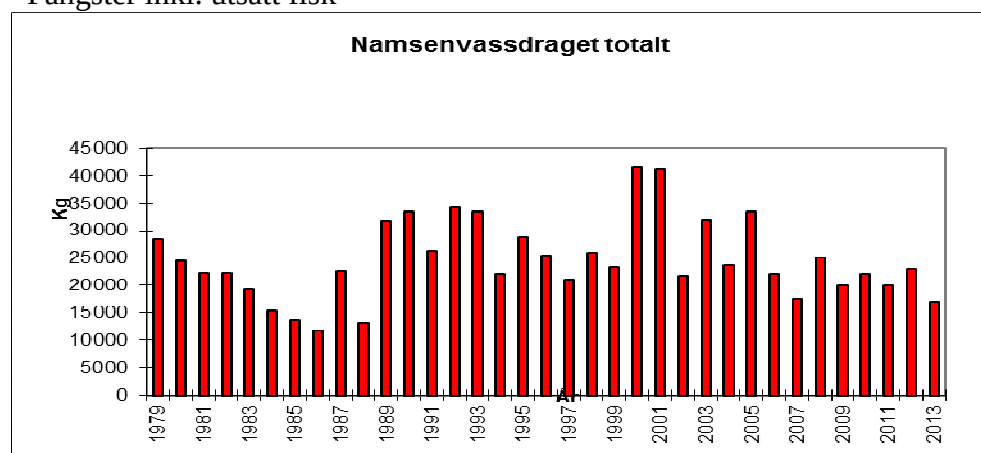

Fig. 1. Totalfangst av laks og sjøaure i Namsenvassdraget i perioden 1978 – 2013

Tab.2. Fangstrapport for Namsenvassdraget

Avlivet fisk

pr. sone/vald

2013

	Laks under 3 kg		Laks 3-6,9 kg		Laks f.o.m. 7 kg		Sum laks		Sjørørret
	Antall	Vekt	Antall	Vekt	Antall	Vekt	Antall	Vekt	An
Total	4 779	5 658	1 192	5 653	545	4 958	6 516	16 269	1
Sone1 Namsen	5	11	20	94	5	50	30	155	
Sone10 Bjøra	104	129	51	261	63	561	218	951	
Sone11 Nordelva	5	5					5	5	
Sone2 Namsen	164	198	56	276	28	263	248	736	1
Sone3 Namsen	1 057	1 241	203	958	107	992	1 367	3 191	2
Sone4 Namsen	373	462	107	514	70	673	550	1 649	1
Sone5 Namsen	804	985	315	1 492	130	1 150	1 249	3 628	2
Sone6 Namsen	2 033	2 347	289	1 323	76	682	2 398	4 352	
Sone7 Sandøla	192	215	114	550	23	190	329	954	
Sone8 Søråa	27	39	30	155	28	248	85	442	
Sone9 Eida	15	25	7	31	15	150	37	206	

1

Aage Hammer med laks på 12,4 kg

Foto: Ragnar Holm

Sjølaksefiske

Direktoratet for naturforvaltning (DN) vedtok strenge innskrenkninger i kilenotfisket i 2010. Fangstene i 2011 var ca 48 tonn eller 3 tonn høyere enn året før. Fisketiden for 2012 ble utvidet med 5 dager. Til tross for dette var kilenotfangstene kun 24 tonn i 2012, det laveste kvantum som noen gang er registrert på kilenot i Namdalen. Laksefangstene i 2013 var 31 tonn, en økning på ca 7 tonn fra året før. Namsos er fortsatt den viktigste kilenotkommunen i Trøndelag. I Namdalen er antall sjølaksefiskere som har levert fangstoppgave redusert fra 101 i 2002 til 40 i 2013. Fiskesesongen i 2013 var følgende:

- Fjordstrøk i Namdal: 10. juni – 27. juli
- Leka, Vikna, ytre Nærøy, ytre Flatanger: 13. juli – 28. juli
- Follafjorden: 20. juli – 4. august

Tab.3. Fangst på kilenøter fordelt på kommuner for 2013 (Kilde:SSB-foeløpige tall)

	Antall	Laks og	Laks	Laks	Laks	Laks	Laks	Laks	Laks	Laks	Sjøaure	Sjøaure
Vekt	fiskere	sjøaure	totalt	totalt	under 3	under 3	3-7	3-7	over 7	over 7	ant	kg
		kg	antall	kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg		
Nord-Trøndelag	40	31248	6995	30751	2091	4694	3740	17706	940	8352	224	497
Namsos	24	18838	4188	18653	1329	2825	2284	10601	575	5119	90	185
Namdalseid	4	6218	1181	6092	269	639	685	3437	227	2017	58	125
Fosnes	4	632	145	585	51	116	86	400	8	66	17	50
Flatanger	2											
Vikna	4	2178	464	2048	187	425	226	1170	51	453	57	130
Nærøy	2											

Det var en økning på ca 7 tonn laks i kilenotfiske i Namdalen i 2013

Foto: Anton Rikstad

Laksesesongen 2013 v/Ragnar Holm, Namsenvassdragets grunneierforening

1. Oppgangen i laksetrappene i Namsenvassdraget har vært som følger:
 - a. Nedre Fiskumfoss: 861 fisk pr. 16.10. 2013.
 - b. Tømmeråsfoss: 644 fisk pr. 10.09. 2013.
 - c. Formofoss: 262 fisk pr. 10.09. 2013.

I skrivende stund er ingen av tellerne kontrollert opp mot videoopptak.

I 2013 er det tatt ut to rømte oppdrettslaks fra laksetrappa i nedre Fiskumfoss (0 i 2012, 29 i 2011). Til tross for ulike sesonger, er det brukt nesten like mye tid på kontroll av trappa i 2011, 2012 og 2013.

2. Fangstene i 2013 (rapportert til laksebørs):

	Ant.	Kg.	Gj.snitt	
Laks under 3 kg.	4986	5892	1,2	
Mellom 3 og 7 kg.	1232	5812	4,7	
Over 7 kg.	557	5075	9,1	
SUM	6775	16779	2,5	

Det er fisket 1329 stk. sjørørret på til sammen 1084 kg. Ei gj.snittsvekt på 0,8 kg.

Gjenutsatt fisk (fang og slipp):

	Ant.	Kg.	Gj.snitt	Ant. i %	Kg. i %
Laks	259	510	2,0	3,8	3,0
Sjørørret		178	126	0,7	13,4

Som vi ser i tabellen ovenfor, er det satt ut et lite antall laks og sjørørret i Namsenvassdraget i 2013. Tidligere år har man satt ut ca. 8 % av den fangede laksen, mens i år er det utsatt kun 3 %. Utsettingsprosenten varierer en god del fra vald til vald. Vi ser også at gj.snittsvekten på den utsatte laksen er mindre (2,0 kg.) enn gj.snittsvekten på den fangede laksen (2,5 kg.). Dette betyr at det stort sett er små laks som blir utsatt og ikke de store "verdifulle" laksene.

3. Overvåkingsfiske 2013:

Også i 2013 er det lagt ned en stor innsats av de som deltar i overvåkingsfiske i Namsenvassdraget. Til sammen er det fisket på 8 stasjoner. I skrivende stund mangler timeinsatsen for enkelte stasjoner.

Det er fisket til sammen 214 lakser, hvorav 38 er vurdert som rømte oppdrettslaks etter ytre kjennetegn (inkl. 5 usikre). Dette er et noe større materiale enn i 2012 (181 laks hvorav 18 vurdert som oppdrettslaks). Oppdrettslaksen blir avlivet mens villaksen blir satt tilbake til elven. Det er tatt skjellprøver av alle fiskene. Skjellprøvene sendes Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) for analyse. Når analysen av skjellprøvene foreligger, har vi det endelige resultatet av andel rømt oppdrettslaks i fangstene i overvåkingsfisket.

Mvh. for NVGF
Ragnar Holm

Fra vellykket lakseseminar på Grong våren 2013, gjentas i 2015? Foto: Anton Rikstad

Namsen sterkt nedtappet (ca 25 m³/s) 7. november 2013 pga NTEs vedlikeholdsarbeider. Bildet viser tørrlagt gyteområde ved Tørrisdal. På tide å få minstevassføring på plass også i vinterhalvåret. Foto: Karina Moe

Undersøkelser av rømt oppdrettslaks i Namsen 2013

Også i høst har Norsk institutt for naturforskning (NINA) gjort undersøkelser av rømt oppdrettslaks i Namsenvassdraget. Prosjektet ble finansiert av Fiskeri- og havbruksnæringens Miljøfond (FHL), Fiskeridirektoratet, Nord-Trøndelag fylkeskommune, og NINA. Undersøkelsene er utført i samarbeid med Namsenvassdragets grunneierforening (NVGF), lærere og elever på sportsfiskelinja ved Grong videregående skole (GVS), og lokale fiskere. Seniorforsker Tor F. Næsje fra NINA har vært prosjektansvarlig, og Karina Moe har vært feltleder.

Årets undersøkelser i Namsen har vært todelt med undersøkelser av gyteadfærd hos rømt oppdrettslaks i viktige gyteområder og registrering av fangst per innsats i ulike deler av elva. I perioden 7. september – 3. oktober ble det radiomerket 60 laks, hvorav 13 rømt oppdrett og 47 villaks. Fiskene ble merket i Nedre Fiskumfoss, Tørrisdalen, og på Gartland. All fisk som ble merket ble tatt på stang, og dermed krevdes det en stor innsats fra mange fiskere. Elever og lærere fra sportsfiskelinja på GVS har hatt mange timer på elva gjennom merkefiske og resten av prøvefiskeperioden. Lokale fiskere som Roar Hermandstad, Sten Mellingen, og Erlend Saur fisket også en betydelig andel av fisken som ble merket. Roar har også vært båtfører og kjentmann på prosjektet. Den totale innsatsen som er lagt ned er enorm, og uten all god hjelp hadde ikke prosjektet vært gjennomførbart.

Venstre: Ivrige fiskere under merkingen: Roar Hermandstad og

Sten Mellingen. Høyre: 14 kilos hannlaks tatt i Nedre Fiskumfoss av Erlend Saur. Foto: Dag Karlsen.

For å undersøke om oppdretts- og villaksen befant seg på de samme gytegrunnene samtidig, ble den radiomerkede fisken lokalisert hver 3. dag gjennom gyteperioden. Fisken ble peilet fra båt hvor den ble lokalisert med under 5 meters nøyaktighet. Båtpeilingen ble utført mellom Nedre Fiskumfoss og Gartlandsbrua. I tillegg ble de fiskene som gikk ut av området lokalisert fra bil de samme dagene. Tjueni av de radiomerkede fiskene ble i år merket med aktivitetssendere som sender ut signaler som forteller om fisken er i aktivitet eller om den står i ro. Fem stasjonære loggestasjoner har vært plassert i Tørrisdalen og Nedre Fiskumfoss for å undersøke om rømt oppdretts- og villaks er i aktivitet til samme tid, og befinner seg i de samme områdene.

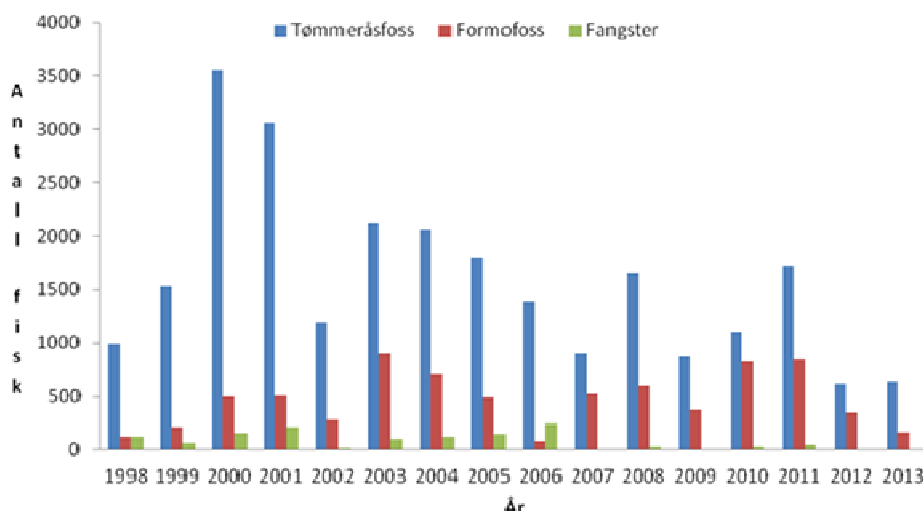
For å undersøke om fangst per innsats av rømt oppdretts- og villaks varierte gjennom prøvefiskeperioden, ble all innsats og fangster i årets overvåkningsfiske registrert. Resultatene av forskningsfiske rapporteres i 2014.

Student Karina Moe, NINA-feltansvarlig høsten 2013

Overvåking av oppgang i fisketrappa i Tømmeråsfossen

KLV har hvert år gjennomgått video opptak fra fisketrappa i Tømmeråsfossen. Resultatene brukes i en nasjonal evaluering av effektene av de nasjonale laksevassdragene og fjordene. Årets video opptak er gjennomgått av Skandinavisk Naturovervåkning AS mens rapporten skal ferdigstilles av KLV. Rådataene er ikke systematisert enda. Opptakene avdekket oppgang av 635 villaks, 3 oppdrettslaks og 6 sjørret i 2013. Dette er på nivå med fjoråret, men langt under gjennomsnittet.

Figur 3 nedenfor viser hvordan oppgang i fisketrappen i Tømmerås har vært i perioden 1998-2013 og hvilke fangster som er rapportert ovenfor fisketrappa. Oppgang registrert av mekanisk fisketeller i fisketrappa i Formofoss er også vist i figuren. Oppgang i fisketrappa i Formofoss og fangst over trappa mangler for 2013.

Lakselusseminar

Lakselus blir av Vitenskapelig råd for lakseforvaltning rangert til å være en klart ikke-stabilisert bestandstrussel. Det betyr at lakselus vurderes å ha høy skadelig påvirkningsgrad på ville bestander samtidig som at risikoen for ytterligere skade også vurderes som høy. Oppdrettsnæringen er pålagt å overvåke og kontrollere lakselusa i sine anlegg. Dette er forskriftfestet. Det er spesielt lagt vekt på at lakselusmengden i oppdrettsanleggene skal være lav på våren når villaksen passerer på tur til sine oppvekstområder i havet. Sjørreten beiter mer kystnært enn villaksen. Siden smittepresset av lakselus er størst i de kystnære områdene er sjørreten mer utsatt for skadelig lakselusmitte enn

villaksen. Sommeren og høsten i 2013 var det spesielt mye lakselus både på sjøørret og oppdrettslaks langs deler av kysten av Namdalen. Særlig har det vært store problemer på oppdrettslaks i området nord for Vikna der oppdretterne har opplevd behandlingssvikt ved bruk av de vanligste lakselusmidlene. Lakselusa har utviklet resistens og multiresistens og oppdretterne og forvaltning har dermed ingen effektive virkemidler i bekjempelsen av lakselus enn utslakting og brakklegging. Mattilsynet påla derfor på sensommeren utslakting og brakklegging av dette området. KLV ønsket å belyse denne svært alvorlige situasjonen og arrangerte med støtte fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag et lakselusseminar 6. november.

Interessen for seminaret var stor og samlet over 100 deltakere. På seminaret ble det lagt fram resultater som viste at lakselussituasjonen i Namdalen var bekymringsfull for både oppdrettsnæring, villaks og særlig sjøørret. Med utgangspunkt i høstprøvene fra lakselusovervåkingen i 2013 er det i følge NINA forsker Bengt Finstad sannsynlig at mer enn 60 % av sjøørreten dør på grunn av lakselus. De foreløpige analysene gir også grunn til å tro at laksesmolt på vei ut kan ha fått skadelig mye lus på seg. Mattilsynet håper nå at nye tiltak i form av utslakting og områdebrakklegging vil bedre situasjonen for oppdrettslaks nord for Vikna, kanskje allerede fra neste sommer. Effekten av brakkleggingssonene er likevel usikker for sjøørret og villaks. Strømmodeller som ble vist antyder at lakselus trolig kan smitte over et større område enn det sonene tar høyde for og at sjøørreten kan vandre langt og bli smittet fra andre oppdrettsområder. Blant annet var det mye lakselus på sjøørreten i Flatanger, et område som allerede har vært brakklagt og hvor oppdrettslaksen har lite lus.

Lysarkene fra foredragene og avisoppslag som ble skrevet etter seminaret er lagt ut på KLV.no.

http://www.klv.no/nyheter/bilder_nyheter/listeforedrag.pdf

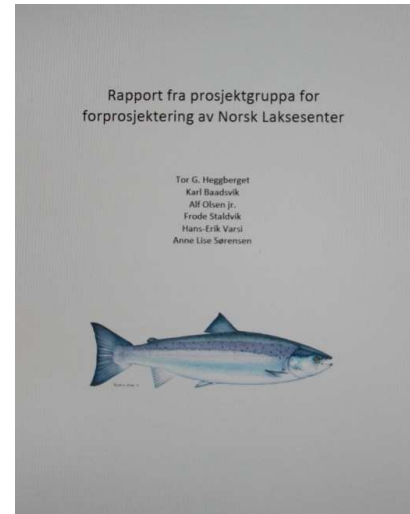
Bengt Finstad fra NINA kunne fortelle at det er sannsynlig at hele 60 % av sjøørreten dør på grunn av lakselus! Foto: Tom Lysø, Namdalsavisa

Lakselus med eggstrenger. En hunn lus kan sette 10-11 par eggstrenger i løpet av livet. Hver eggstreng kan inneholde 800 egg. Foto: Kjetil Skår

Norsk laksesenter

KLV har som medlem i en arbeidsgruppe nedsatt av Miljødirektoratet brukt mye tid på utredning av Norsk laksesenter (NLS) i året som gikk. Arbeidsgruppen anbefalte at det opprettes en stiftelse med ett styre og fire enheter lokalisert i Tana, Namsos, Lærdal og Sørlandet. KLV ville da bli en av enhetene i NLS. Følges anbefalingene opp vil NLS bety en kraftfull satsing for villaksen. Rapporten fra prosjektgruppen der KLV deltok ble overlevert Miljødirektoratet 1. juli og flere har deretter gitt innspill til innholdet i den. Miljødirektoratet har ennå ikke oppsummert og gitt sin innstilling til Miljøverndepartementet og det er ennå usikkert om Norsk laksesenter blir realisert. Rapporten finnes i KLVs nyhetsarkiv på www.KLV.no

Genundersøkelser

I Namsenlaksen 2012 gikk det fram at det i fiskeprøver fra Namsen av årsyngel samlet inn i 2011 og av voksen laks ble funnet genetisk signatur av rømt oppdrettslaks. Grad av innkryssing varierte mye mellom ulike år. Denne genetiske studien kunne ikke tallfeste graden av innkryssing av rømt oppdrettslaks i Namsenlaksen. Resultatene fra dette arbeidet er publisert i NINA Minirapport 403. Rapporten finner du på NINAs hjemmeside eller under Nytt fra KLV på KLVs hjemmeside klv.no.

KLV samlet også inn årsyngel i 2012 fra flere stasjoner. I år har vi samlet inn yngel fra flere årsklasser fra ulike stasjoner mellom Grong og Nedre Fiskumfoss. Disse fiskematerialene består av flere fisk og vi er spent på om de kan gi tryggere svar på graden av genetisk innblanding fra rømt oppdrettslaks i Namsenlaksen. Innsamlede materialer er sendt NINA for analyse.

Prøvetaking av yngel for genetiske analyser. Foto: Bjørn Tore Ness, Namdalsavisa

Rapport om metoder for å fjerne rømt oppdrettslaks

En rapport som beskriver og vurderer ulike metoder for å fjerne rømt oppdrettslaks i elver er nylig lagt fram av Fiskeridirektoratet. Rapporten er utarbeidet av NINA, LFI Uni Miljø AS og KLV. KLV ble blant annet spurt om å bidra med de erfaringene vi har fra uttak av rømt oppdrettslaks fra Namsenfjorden og i Namsenvassdraget. Dette gjennom samarbeidsprosjekter som har vært med sjølaksefiskere, grunneierforeningen, oppdrettsnæring og forvaltning. Rapporten "Muligheter og teknologiske løsninger for å fjerne rømt oppdrettslaks fra lakseførende vassdrag" finner dere på

<http://www.fiskeridir.no/akvakultur/rapporter-utredninger/roemming/vurderer-metoder-for-aa-fjerne-roemt-fisk-i-elver>

Avisinnlegg fra KLV

KLV har i 2013 forsøkt å være "på ballen" i viktige saker for villaksen og har skrevet innlegg der temaene blant annet har vært:

- Kvalitetsnorm for villaks hjemlet i Naturmangfoldloven
- Vilårsrevisjoner
- Hva lakselusa koster villaksinteressene
- Bruk av steril oppdrettslaks
- Gyrobekjempelsen i Driva
- Mineralnæringen
- Namsblanken
- Rømt oppdrettslaks og lakselus

Innleggene ligger på KLVs hjemmeside under fanen publikasjoner/kronikker.

KLV ønsker alle lesere av Namsenlaksen en riktig god jul!

Roar Hermandstad og Erlend Saur. Merkefiske i Nedre Fiskumfoss. Foto: Dag Karlsen.

Ivrig ”lakselady” på 92 år

I Trondheim bor det en eldre dame med et stort hjerte for Namsen og laksefiske. Hun heter Ellinor og er 92 år gammel når jeg besøker henne en vårdag i 2011. Vi har avtalt på telefon å snakke om laksefisket i Namsen da hun var yngre, men jeg er spent på hva hun kan fortelle. Har hun noen gang fisket selv? Har hun virkelig et brennende laksefiske-engasjement? Hva husker hun egentlig fra denne tida?

Det første som møter meg når døra åpnes, i tillegg til en staselig kvinne som er godt over pensjonsalderen, er et stort tresnitt av en laks i gangen. Jeg blir spent på hva hun kan fortelle. Vi setter oss i stua hvor hun har dekket på til te og smørbrød og jeg får høre at fisket for 2012 allerede er booket på Moum, der hvor lakseinteressen startet i 1936. Dit kom hun også som 17-åring og fikk prøve seg som laksefisker for første gang. Hun var da på besøk til Moum gård, sammen med sin familie gjennom slektninger på sin fars side. Uredd som hun var, kastet hun seg ut i laksefisket sammen med de andre gjestene. «Og tenk at jeg også skulle få min første laks denne første sommeren jeg fisket!», utbryter hun.

Det var den 9. august at roer Svein Moum rodde ungjenta ut på elva, like ved Penny Island. Og ikke lenge etter biter det på kroken! Men fisken vil ikke gi seg og legger opp til en skikkelig kamp. «Ikke gjorde den et eneste hopp heller, så ingen visste hvor stor den var», sier hun og jeg forstår at denne historien sitter godt i minnet. Men krefter i den andre enden av snøret, det var det! Ellinor og Svein jobber med laksen. En halvtime går, enda en time går og det må gå hele to timer etter at det bet på kroken før de endelig klarer å få landet laksen. Og for en rugg denne ungjenta fra Trondheim hadde fått! Storlaksen veide hele 23 kilo! «Det er denne laksen som henger i gangen», sier hun og viser meg bildet av henne med storlaksen på Moum gård fra denne dagen i 1936.

«Så hvordan ble slike storlaks feiret?», spør jeg Ellinor. Og hun forteller at skipsreder Bache, som var den de var gjest hos på Moum dette året, brukte uhøytidelig å markere slutten på hver fiskedag med en drink, som oftest gin and tonic. Og om det ble tatt laks var det vanlig å dele de inn i følgende vektklasser med tilhørende drikke;

- En laks mellom 5 og 10 kg ble feiret med en-stjernes Cognac
- En laks mellom 10-15 kg ble feiret med to-stjernes Cognac
- En laks over 15 kg ble feiret med tre- stjernes Cognac.

Da skjønner jeg at en laks i denne vektklassen ikke bare var stor for en ungjente fra Trondheim, men at en slik storlaks, også på 30-tallet, var uvanlig kost for erfarne fiskere.

Jeg har tatt med meg et kart over Moum-valdet, og hun navigerer seg raskt inn på både hvor laksen ble tatt og hvor «Penny Island» er. Jeg stusser på hvordan hun er så godt kjent med å jobbe med kart og hennes svært gode engelske uttale, men da jeg får høre at hun ble spurt om å være i marinen under krigen og var stasjonert i Oxford i to år faller bitene på plass.

Hun forteller at sandbanken «Penny Island» har fått navnet sitt etter at engelskmennene brukte å gå i land på denne øya for å tisse. På engelsk har man uttrykket "give a penny" fordi det å få gå på toalettet koster en penny i England, og slik ble denne øya kalt "Penny Island".

Og det er ikke bare dette stedet som engelsk-mennene har preget med sitt språk. «Music Box» på Grande fikk navnet sitt fordi det var så mange som fikk så mye fisk her at det var som "music in your ears" når man hørte snellene sang, forteller hun videre.

Når samtaleemnet skirer over til hva man skal fiske med sier hun at hun bruker det meste; flue, wobbler og mark, men at hun har tydelige prioriteringer over hva hun selv synes det er best å

fiske med. «Flue er så lett og fint, mens mark er det verste for da må man fiske så nært bunnen. Det er siste utvei når marken må på». Men følelsen når det biter på kroken er den samme. «Når snella går så søkk det i brystet!», sier den 92-årige damen og smiler godt.

Og at hun er glad i både fisk og fiske vises ikke bare gjennom det hun forteller, men også på interiøret hjemme hos Ellinor. I sofaen ligger det en pute hvor det er brodert et motiv av en sjørret, som hun har laget selv. «Så det er ikke bare laksen du liker?», spør jeg. «Nei, det er nesten slik at sjørreten er bedre på smak», sier hun. Men at lakse-fiske står høyt i kurs hos både henne og resten av familien er ikke jeg i tvil om etter å ha hørt om alle de ulike gangene de har besøkt Namdalen for å fiske laks. Og når hun kan ramse opp alle laksene de ulike familiemedlemmene har fått forstår jeg at hun er stolt over at også døtrene hennes har arvet lakseinteressen.

Når jeg skal til å gå passerer jeg tresnittet på min vei ut og jeg vet nå at nettopp denne laksen kom på land den 9. august i 1936, på Penny Island i Grong. Fisket av en ungjente fra Trondheim som nå, 76 år senere fortsatt smiler på tanken av historien når hun tok sin første laks. Og kanskje var det akkurat denne laksen som gjorde Ellinor til den lidenskapelige fiskeren hun har vært helt frem til nå?

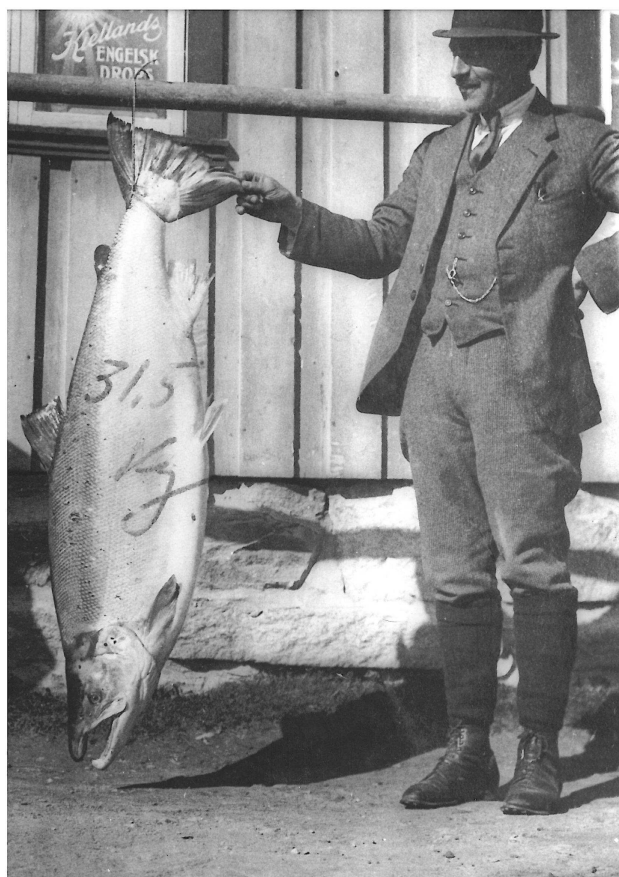
Vennlig hilsen
Kjersti Hanssen

Statens naturoppsyn, Namsos
hjemmeside: www.naturoppsyn.no

e-mail: kjersti.hanssen@dirnat.no

Foto: Kjersti Hansen, SNO

Gigant laks opplysninger - NVD topp 15

Fra www.namsen.dk har vi sakset denne oversikten over de største laksene fisket i Namsen gjennom tidene. Lista er laget av Hans Martin Moxnes.

1. 31,5 kg - 13.06.1924 - Svein Kjølstad/NilsKjølstad - Harling - Jørem
2. 31 kg - 28.06.1955 - Kai Jacobsen/Johan Kværnø - Harling - Bjøra/Rodum
3. 30 kg - 28.05.1931 - Joh Williksen/Fridg. Sagmo - Harling - Vie/Leir
4. 30 kg (26kg) - 1939 - K.E.Tandberg/P.Hongseth/M.Rodum - Harling - Grande/Melhus
5. 29,7 kg - 11.07.1915 - Ola Seem/Arnljot Seem - Harling - Seem
6. 29 kg - 20.07.1894 - Merthyr Guest/P.Hanssen/S.Gartland - Harling - Gartland
7. 28,7 kg - 19.06.1946 - Svein Moum/Erik Moum - Harling - Moum
8. 27,7 kg - 30.06.1910 - Engelskmann - Harling - Holandsøya (Beyers Turistbyrå)
9. 27,5 kg - 16.06.1938 - Miss Surthees (=Mrs Curtis) - Harling - Nedre Veium
10. 27,5 kg (26,8) - 1886 - Eilert J. Holand - Harling - Østduun
11. 27,2 kg - 1903 - Engelskmann - Harling - Holandsøya (Beyers Turistbyrå, Bergen)
12. 27,2 kg - 1836 - Sir Hyde Parker - Harling - Gartland?
13. 27,2 kg - 1838 - Claus Moen Dublet - Fiskum
14. 27,2 kg - 1933 - Ukjent - Harling - Ukjent
15. 27,1 kg - 02.06.1925 - Johs. Melhus d.e. - Harling - Melhus

TETTHETSFISKE MED ELEKTRISK FISKEAPPARAT UTFØRT AV HØYLANDET KOMMUNE V/Eystein Fiskum og Hallstein Tødaas

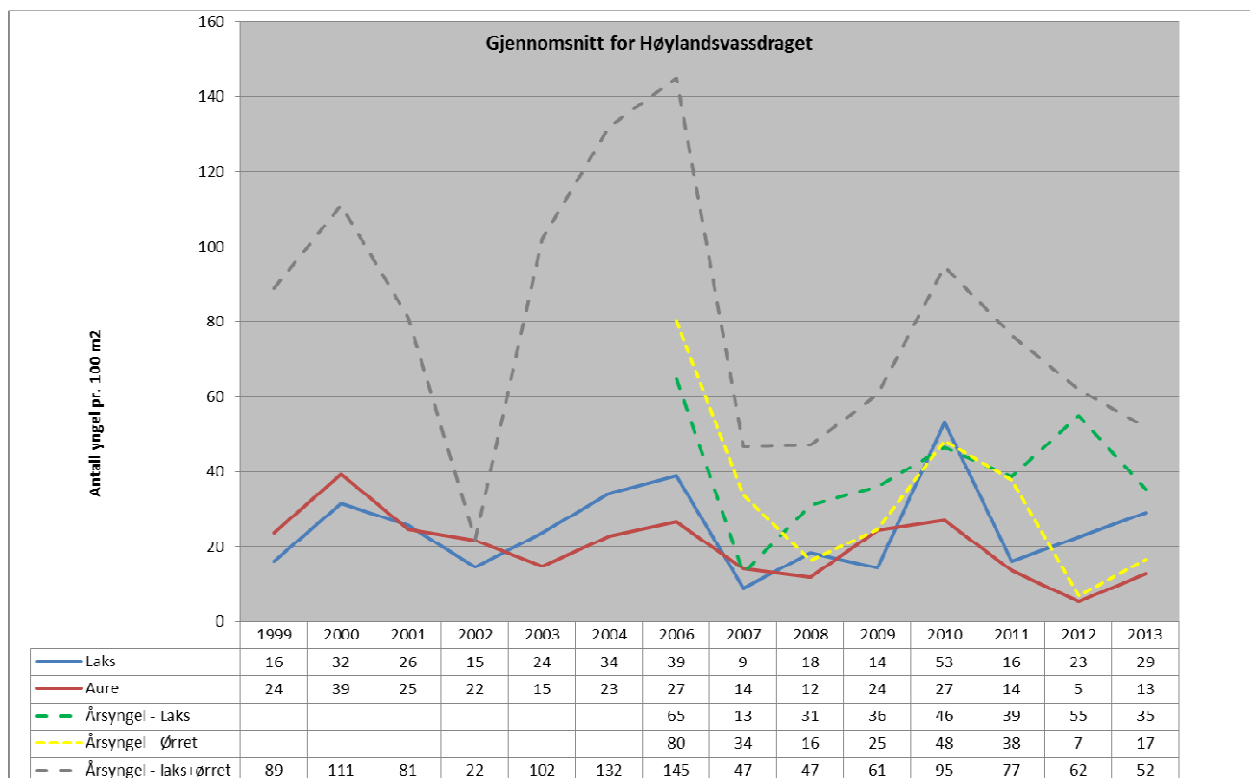

Fig. 4. Registrering av yngel og ungfisk i Høylandsvassdraget

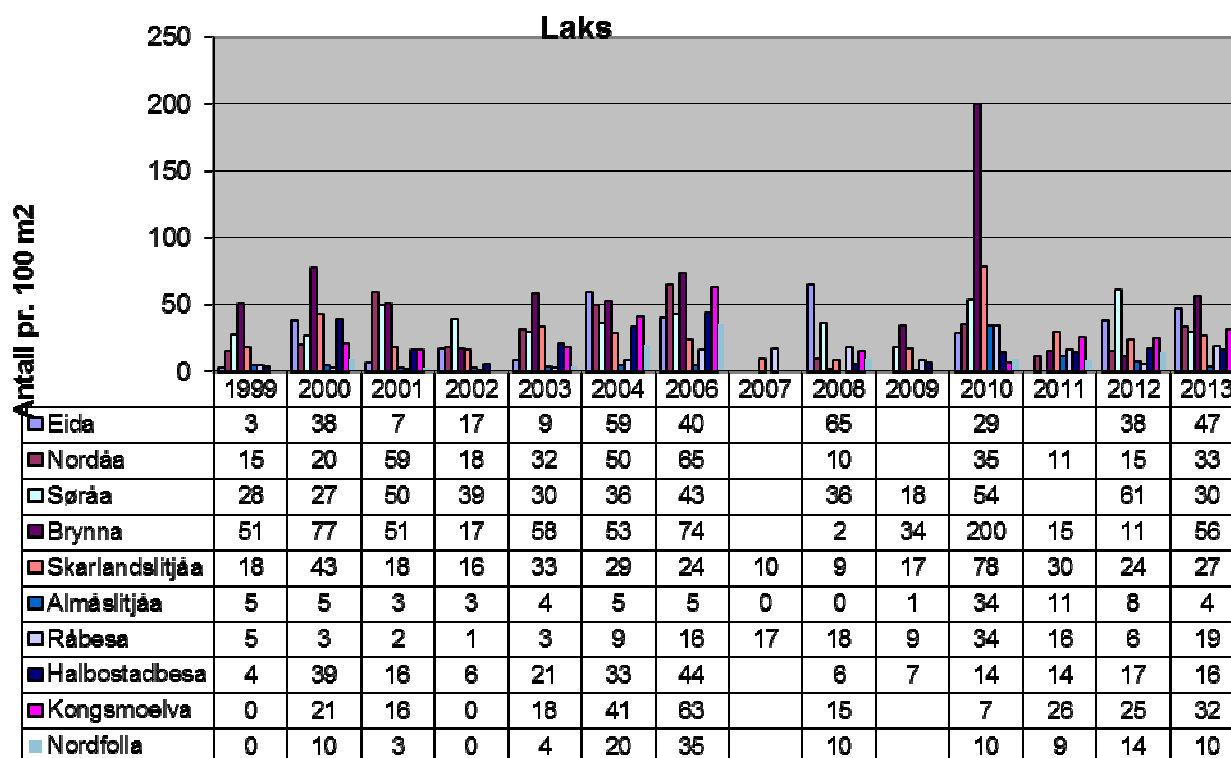

Fig.5. Tetthet av laksunger pr 100 m² på ti ulike stasjoner i Høylandsvassdraget, Kongsmoelva og Nordfolla i perioden 1999 – 2013

FISKEREGLER FOR NAMSEN 2014

Sammendrag av gjeldende lov og forskrifter, samt lokale regler vedtatt av Namsenvassdragets grunneierforening og kommune.

Lakseførende strekning.

Namsen er definert som lakseførende fra Namsos til Aunfossen, Nesåa til Iskvernfossen, Høylandsvassdraget til og med Øyvattnet, Sandøla til Bergsfossen og Nordelva til Svalifossen.

Fiskesesong.

Fisket starter 15. mai i Høylandsvassdraget (Bjøra og Søråa) og avsluttes 15. august. I resten av vassdraget starter fisket 1. juni og siste fiskedag er 31. august, unntatt Namsen ovenfor Nedre Fiskumfoss hvor det er fiske fra 1. juli til og med 15. september. I Sandøla fra Møllefoss til Øvre Formofoss er fisketiden 15. juni til og med 15. september.

Redskapsbruk.

Fiske etter laks og sjøaure er kun tillatt med stang og håndsnøre. Tillatte agn er sluk, spinner, wobbler, mark og flue. For sluk og wobbler er det tillatt med inntil tre treblekroker. Reke er forbudt. Det er forbudt å fiske på en slik måte at fisken sannsynligvis vil krøkes. Redskapen skal ikke forlates under fisket. Ved fiske fra land er det tillatt å bruke en stang pr person og inntil to agn pr stang. Ved båtfiske er det tillatt å bruke inntil treh stenger/håndsnører pr båt, men bare ett agn pr stang.

I Øverhøla i Tømmeråsfossen og Øvre Formofosshøla i Sandøla er det kun tillatt å fiske med mark og flue

Døgnavote.

Døgnavoten pr fisker er 2 laks større enn 1,5 kg – fri kvote på laks mindre enn 1,5 kg. Oppdrettslaks belaster ikke kvoten. Døgnavoten for sjøaure er en fisk pr fisker. Ingen sesongkvote. Ansatt roer har ingen egen kvote.

Fredet fisk.

Vinterstøing av laks (oppstoddo, gammellaks) og laks/sjøaure mindre enn 35 cm er fredet. Hvis slik fisk fanges skal den skånsomt settes ut igjen. Naturen skal sjøl bestemme om den vil overleve. Bruk håv, ikke klepp.

Fredningssoner.

Det er fredningssoner hvor alt fiske er forbudt 50 meter ovenfor og 50 meter nedenfor alle fisketrapper. I innsjøene er det fredningssoner for garnfiske 200 meter fra innløps-/utløpsos og for øvrig 50 meter fra gytebekk/elv.

Fiske i innsjøer.

Det vandrer laks og sjøaure gjennom Eidsvatn, Grongstadvatn og Øyvatt. I disse innsjøene er det kun tillatt å fiske laks/sjøaure med stang/håndsnøre. Ved isfiske er det utsettelsesplikt for laks. For fiske etter innlandsfisk er det i tillegg til stang/håndsnøre tillatt å bruke garn og oter (egne bestemmelser om tidspunkt og maskevidder).

Motorferdsel.

Det er ikke tillatt å nytte båt med motor i gang til utøvelse av fiske i elva, motor er kun tillatt å bruke for opptransport. Kommunen kan dispensere fra dette i spesielle tilfelle.

Syk fisk/desinfisering.

Eventuell syk fisk som påtreffes i elva leveres Mattilsynet. All fiskeutrustning og ev. annet utstyr (kano, båt, redningsvester og lignende) som har vært brukt i andre vassdrag, skal desinfiseres før bruk i Namsenvassdraget. Alle som fisker i Namsenvassdraget skal ha desinfeksjonsoblat for gjeldende år. Desinfeksjonsattest fra annet vassdrag gjelder også i Namsen.

All villaks over 3 kg (65 cm), som har kommet i gytedrakt, skal etter 15. august settes skånsom tilbake i elva. Bruk håv i stedet for klepp. Ta ikke fisken ut av vatnet og ikke berør gjellene. Fukt hendene og løsne kroken raskt og varsomt, gjerne med tang. Stor og brun gytefisk i august er dårlig matfisk, men et verdifullt bidrag til å føre lakse-slektene videre. SKITT FISKE.